

Uloga i značaj zdravstvenog turizma otoka Lošinja

Bakić, Sintia

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:327453>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

SINTIA BAKIĆ

Uloga i značaj zdravstvenog turizma otoka Lošinja

The role and significance of health tourism on the island of Lošinj

Završni rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Uloga i značaj zdravstvenog turizma otoka Lošinja

The role and significance of health tourism on the island of Lošinj

Završni rad

Kolegij:	Uvod u turizam	Student:	Sintia BAKIĆ
Mentor:	Prof. dr. sc. Romina ALKIER	Matični broj:	PS25147/20

Opatija, svibanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Sintia Bakić

PS25147/20

Uloga i značaj zdravstvenog turizma otoka Lošinja

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, _____ 20. svibnja 2024.

Bakić

Potpis studenta

Sažetak

Zdravstveni turizam na otoku Lošinju ističe se kao ključni segment ponude ovog otoka, poznatog po svojoj ljekovitoj klimi i bogatim prirodnim resursima. Otok Lošinj je povijesno priznata destinacija za zdravstveni turizam, što se ogleda u bogatoj ponudi wellnessa i rehabilitacijskih programa temeljenih na prirodnim karakteristikama otoka kao što su čist zrak, ljekovita flora i terapijski učinak mora. U središtu ponude su programi za liječenje dišnih putova i astme, alergija, psorijaze te wellness programi koji koriste lokalne biljne ekstrakte. Međutim, unatoč prirodnim prednostima i razvijenoj ponudi, postoje izazovi poput potrebe za modernizacijom infrastrukture i poboljšanjem povezanosti s ključnim tržištima. Razvojne prilike leže u poboljšanju marketinških strategija, jačanju partnerstava s međunarodnim zdravstvenim organizacijama i investicijama u lokalno obrazovanje kako bi se kadrovi dodatno usavršili.

Naglasak na održivom razvoju i očuvanju jedinstvenih prirodnih resursa otoka će biti ključan za održavanje i rast zdravstvenog turizma na Lošinju. Dugoročni uspjeh zdravstvenog turizma na Lošinju ovisit će o kontinuiranim inovacijama u ponudi zdravstvenih usluga, kao i o sposobnosti prilagodbe novim trendovima i očekivanjima međunarodnih turista.

Ključne riječi: Lošinj, ljekovita svojstva, programi liječenja, zdravstveni turizam, wellness

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1 Predmet i cilj rada.....	2
1.2 Struktura rada	2
1.3 Metode istraživanja.....	2
2. Osnovne značajke zdravstvenog turizma	3
2.1 Pojmovno određenje zdravstvenog turizma.....	3
2.2 Oblici zdravstvenog turizma.....	3
2.3 Povijest i razvoj zdravstvenog turizma.....	5
3. Prirodna i resursna osnova otoka Lošinja za pružanje usluga zdravstvenog turizma .8	
3.1 Opće karakteristike otoka Lošinja	8
3.2 Prirodni resursi otoka Lošinja.....	9
3.3 Razvoj zdravstvenog turizma na otoku Lošinju	12
4. Osnovne determinante otoka Lošinja u sklopu zdravstvenog turizma	15
4.1 Ponuda zdravstvenih usluga na otoku Lošinju	15
4.2 Analiza smještajne ponude na otoku Lošinju	17
4.3 Korisnici usluga zdravstvenog turizma na Lošinju.....	21
4.4 Smjernice za budući razvoj i unapređenje zdravstvenog turizma na otoku Lošinju.....	22
5. Zaključak.....	27
Literatura.....	28
Popis ilustracija.....	30

1. Uvod

U današnjem globalnom okruženju gdje se zdravlje sve više cijeni kao temeljni aspekt kvalitete života, zdravstveni turizam postaje ključna grana koja zadovoljava potrebe onih koji traže visokokvalitetne zdravstvene usluge izvan tradicionalnih zdravstvenih sustava. Prva ključna odrednica unikatnosti otoka Lošinja leži u njegovim prirodnim resursima koji pružaju osnovu za rehabilitaciju, prevenciju bolesti te očuvanje općeg zdravlja stoga je on istinski epicentar inovacija u području zdravstvenog turizma. Otok Lošinj zauzima jedinstvenu poziciju kao destinacija koja izniman naglasak stavlja na razvoj i unapređenje zdravstvenog turizma stoga ima važnu ulogu u razvoju istog. Smješten u srcu Jadranskog mora, Lošinj je poznat po svojoj bogatoj prirodnoj baštini, blagoj mediteranskoj klimi i jedinstvenim ljekovitim svojstvima zraka obogaćenog morskim aerosolima. Otok Lošinj je dugi niz godina bio prepoznat kao destinacija koja isključivo pruža očaravajuće prirodne ljepote, ali je u novije vrijeme postao poznat i po visokoj razini usluga u području zdravstvenog turizma usmjerenih na očuvanje i unapređenje zdravlja.

Razvoj zdravstvenog turizma na otoku Lošinj nije samo rezultat prirodnih predispozicija, već i sustavnih nastajanja lokalnih dionika kako bi se stvorile inovativne i personalizirane ponude zdravstvenih usluga. Ovaj pristup dodatno ističe Lošinj kao destinaciju koja uspješno povezuje tradicionalne metode liječenja s modernim tehnološkim rješenjima što ga čini nezaobilaznom destinacijom za one koji traže holistički pristup očuvanju vlastitog zdravlja te za one s respiratornim problemima. Otok se može pohvaliti nizom wellness centara, medicinskih klinika i specijaliziranih ustanova koje pružaju širok spektar terapija i tretmana. Već gotovo 140 godina, posjetiteljima se pruža prilika za učinkovito korištenje prirodnih resursa u liječenju i oporavku od različitih bolesti. Posebno se ističe obilje ljekovitih čimbenika na otoku koji doprinose olakšavanju disanja i poboljšanju plućnih funkcija, stvarajući tako jedinstvenu atmosferu povoljnu za zdravlje posjetitelja. Živimo u društvu koje poseže za brzim i lakim rješenjima problema, no otok Lošinj pruža alternativu: mir, zdravlje i poticanje uravnoteženosti duha i tijela u prirodnom okruženju. Ovaj pristup postaje posebno značajan u današnjem potrošačkom društvu u kojem je stres svakodnevno prisutan i u kojem se često zanemaruje važnost očuvanja vlastitog zdravlja.

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet ovoga rada je ujedno i naslov rada odnosno utjecaj i značaj zdravstvenog turizma otoka Lošinja. Cilj rada je dublje istražiti ulogu i značaj zdravstvenog turizma na otoku Lošinj, s posebnim naglaskom na ljekovite prirodne resurse koji čine temeljnu privlačnost destinacije, inovacije u zdravstvenom turizmu te načinima na koje otok Lošinj zadovoljava specifične potrebe turista koji traže očuvanje i unapređenje zdravlja. Također cilj je i formulirati preporuke za daljnji razvoj zdravstvenog turizma na otoku Lošinj, uzimajući u obzir globalne turističke trendove i potrebe suvremenih turista koji prepoznaju važnost holističkog pristupa zdravlju.

1.2 Struktura rada

Rad je koncipiran u šest dijelova te svaki od dijelova pruža detaljnu analizu zdravstvenog turizma otoka Lošinja u skladu sa ciljem rada. Uvodni dio pruža pregled teme rada, ističe važnost zdravstvenog turizma na otoku Lošinj te postavlja ciljeve rada. U slijedećem dijelu pod nazivom: Osnovne značajke zdravstvenog turizma, biti će definiran pojam zdravstvenog turizma, istražiti će se različiti oblici zdravstvenog turizma te pružiti pregled povijesti i razvoja zdravstvenog turizma. Zatim slijedi poglavlje: Prirodna i resursna osnova otoka Lošinja za pružanje usluga zdravstvenog turizma, gdje će biti istražene opće karakteristike otoka Lošinja, prirodni resursi koji doprinose zdravstvenom turizmu te će biti analiziran razvoj zdravstvenog turizma na otoku kroz povijest i koje su ključne promijene utjecale na njegovu evoluciju. Slijedeće poglavlje naziva: Osnovne determinante otoka Lošinja u sklopu zdravstvenog turizma, analizira temeljne čimbenike koji utječu na uspješnost zdravstvenog turizma na otoku Lošinj uključujući smještajnu ponudu, korisnike usluga te smjernice za budući razvoj. Na samome kraju slijedi zaključak gdje se sumiraju glavni aspekti zdravstvenog turizma na Lošinj ističući ključne zaključke i implikacije za budući razvoj.

1.3 Metode istraživanja

Metode istraživanja koje su korištene u ovom seminarskom radu obuhvaćaju kombinaciju deskriptivne analize, istraživanja literature te analize dostupnih statističkih podataka o turizmu na otoku Lošinj. Prikupljanje informacija obavljeno je putem pregleda relevantne literature, znanstvenih članaka te izvještaja turističkih agencija te turističke zajednice otoka Lošinja. Integracija različitih metoda istraživanja omogućila je sveobuhvatan uvid u temu istraživanja te osigurala valjanost i relevantnost istraživanja ovoga rada.

2. Osnovne značajke zdravstvenog turizma

2.1 Pojmovno određenje zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam je specifični oblik turizma koji sve više privlači pažnju suvremenih turista zbog današnjeg urbanog i stresnog načina života koji dovodi do manjka slobodnog vremena da se čovjek posveti svome fizičkom i mentalnom zdravlju. Ovaj oblik turizma nije samo putovanje radi rekreacije ili odmora, već predstavlja ciljano putovanje s ciljem očuvanja i unapređenja zdravlja, te obuhvaća širok spektar medicinskih, lječilišnih i wellness usluga.¹ Ovaj oblik turizma stavlja naglasak na koristi za zdravlje i dobrobit turista te pruža mogućnost za rehabilitaciju, prevenciju bolesti te općenito poboljšanje kvalitete života. Jedna od ključnih karakteristika zdravstvenog turizma je personalizirani pristup odnosno svaki korisnik se tretira individualno, uzimajući u obzir njegove specifične zdravstvene potrebe, preferencije i ciljeve samoga putovanja. To uključuje detaljnu analizu zdravstvenog stanja putnika te prilagođavanje programa, tretmana ili terapije prema njihovim potrebama. Osim personaliziranog pristupa, zdravstveni turizam karakterizira i visoka razina stručnosti i kvalitete usluga. Destinacije koje nude medicinske tretmane i terapije često surađuju s vrhunskim medicinskim stručnjacima i institucijama kako bi osigurale najbolju moguću skrb za svoje goste. Osim toga, ove destinacije često primjenjuju najnovije medicinske tehnologije i terapijske metode kako bi osigurale optimalne rezultate. Kada je riječ o destinacijama zdravstvenog turizma, ključno je da imaju bogatu ponudu wellness i rekreativnih aktivnosti uz neizostavne prirodne resurse. Osim medicinskih tretmana, turisti često traže i mogućnosti za opuštanje i rekreaciju kako bi poboljšali svoje mentalno i fizičko stanje. Stoga destinacije koje nude zdravstveni turizam često imaju raznovrsne sadržaje poput spa centara, fitness programa, joge, meditacije i slično.

2.2 Oblici zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam se temelji na tri osnovna oblika:

a) *Wellness turizam* se pretežito odvija u lječilištima i u hotelima te su kratkog perioda odnosno traju svega dva do tri dana, no turisti se više puta godišnje odlučuju na ovakvu vrstu putovanja. S obzirom na široki spektar usluga koje bi jedan wellness centar trebao nuditi zahtjeva i veći broj educiranog i stručnog osoblja te kontinuirano usklađivanje kvalitete s propisanim pravilnicima je često neisplativo i neodrživo stoga se wellness centri odlučuju na pružanje

¹ Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske: <https://zdravlje.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/5532> (preuzeto 7. svibnja 2024.)

određene vrste usluga te na određenu vrstu korisnika. Iz te problematike proizlaze različite vrste wellness centara koje se nude korisnicima istih: razlikujemo gradski, klupski, poslovni, rezidencijalni, hotelski, terapijski, holistički, resort, wellness prirodnog karaktera te brodski wellness.² Svaki od navedenih wellness centara može uključivati neke od sljedećih programa, u ovisnosti o potrebama i interesima korisnika.

Razlikujemo sedam wellness programa:

1. Wellness masaže: Ovi tretmani obuhvaćaju različite vrste masaža, od zapadnjačkih holističkih (ručna drenaža, anticelulitna, sportska, klasična masaža...) do tradicionalnih (kineska i tajlandska masaža...). Karakteristično za sve wellness masaže je pažljivo birano osoblje koje je obučeno za svaku vrstu masaže te njihov profesionalni pristup i pažnja prema svakome korisniku.
2. Wellness/spa oaze: Ove oaze pružaju različite vrste sauna, parnih kupelji, tuševa doživljaja, te hladnih kabina koje imaju za svrhu detoksikaciju, jačanje imuniteta te njegu i opuštanje tijela.
3. Njega lica i tijela: Programi njege lica i tijela koriste proizvode na bazi ljekovitih sastojaka u nazočnosti stručnih wellness djelatnika. Terapije uključuju ljekovite kupke, pilinge, medicinske pedikure i manikure s ciljem uljepšavanja, pomlađivanja te opuštanja.
4. Fitaktiv: Ovaj program obuhvaća fizičku aktivnost i rekreaciju u dvoranama (fitness, plivanje u bazenima...) te na otvorenom (nordijsko hodanje, trčanje, sportovi na otvorenom...).
5. Bodymind: uključuje duhovne aktivnosti poput joge, meditacije, vježbi disanja ili kreativnih radionica koje imaju za cilj razvoj duhovnog zdravlja.
6. Zdrava prehrana: Gostima se nudi izrada personaliziranih nutricionističkih planova zdrave prehrane te im je tijekom boravka omogućeno korištenje konzumiranje svježeg voća, biljnih čajeva, prirodnih cijeđenih sokova te dodataka prehrani.
7. Medical wellness: Obuhvaća sve traženije tretmane poput face liftinga, mršavljenja, psihoterapije, homeopatije, talasoterapije te balneoterapije.

b) *Lječilišni turizam* je oblik zdravstvenog turizma koji se odvija u lječilištima i specijaliziranim bolnicama. Lječilišni turizam podrazumijeva stručno i kontrolirano korištenje prirodnih ljekovitih činitelja i terapijskih metoda radi liječenja, prevencije, ublažavanja različitih zdravstvenih tegoba ili za opće unapređenje vrsnoće života. Naglasak je na revitalizaciji psiho-fizičkih sposobnosti čovjeka u klimatskim, morskim i topličkim

² M. Andrijašević, M. Bartoluci (2004.). Uloga wellnessa u suvremenom turizmu, Acta Turistica, izdanje 16 (2), stranica br.125

destinacijama.³ Dakle jedna od ključnih karakteristika lječilišnog turizma jest korištenje ljekovitih svojstava prirodnih resursa. Termomineralne vode, ljekovito blato, čisti i svjež zrak, klima te more bogati su ljekovitim tvarima koje imaju povoljan učinak na različite zdravstvene probleme kod ljudi. Ovi prirodni resursi smatraju se terapijskim stoga se koriste za liječenje raznih bolesti poput reumatskih oboljenja, bolesti dišnog sustava, kožnih problema te za opće poboljšanje zdravstvenog stanja i vitalnosti.

c) *Medicinski turizam* je oblik zdravstvenog turizma koji je izrazito popularan u posljednjem desetljeću te privlači pacijente odnosno turiste cijeloga svijeta radi pružanja medicinskih usluga, dijagnostičkih postupaka, kirurških zahvata ili rehabilitacije izvan matične zemlje. Ključne karakteristike medicinskog turizma su visokokvalitetna medicinska skrb, napredna tehnologija te visokoobrazovano medicinsko osoblje u inozemstvu. Najčešći motivi zbog kojih se turisti odlučuju na korištenje medicinskih usluga izvan granica matične zemlje su razlike u cijeni, nedostupnost određenih vrsta zahvata ili tretmana u matičnoj zemlji te mogućnost dobivanja medicinske usluge u kraćem roku. Medicinski turizam ne obuhvaća samo kirurške zahvate, već i dijagnostičke postupke, preventivne preglede te rehabilitaciju. Važno je naglasiti da medicinski turizam može imati značajan utjecaj na lokalnu ekonomiju zemlje domaćina, potičući razvoj medicinskih institucija, turističke infrastrukture i usluga te stvaranje novih radnih mjesta. Pojedine zemlje su uočile veliki potencijal ovog oblika turizma stoga su olakšale postupak dobivanja viza kako bi migracije pacijenata te medicinskog osoblja odnosno liječnika bile jednostavnije.

2.3 Povijest i razvoj zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam ima dugu povijest koja seže unatrag tisućama godina, a razvio se iz ljudske potrebe za liječenjem, oporavkom i očuvanjem zdravlja putem različitih oblika terapija, ljekovitih voda, klimatskih uvjeta i prirodnih resursa. Antičko doba obilježeno je poznatim termalnim izvorima i kupalištima u zemljama kao što su Egipat, Grčka i Rim, gdje su ljudi dolazili radi liječenja i relaksacije. U tom razdoblju, kupališni kompleksi poput onog u Caracalli u antičkom Rimu pokazuju važnost koju su civilizacije pridavale zdravlju i wellnessu. Srednjovjekovni samostani i manastiri također su igrali važnu ulogu u razvoju zdravstvenog turizma pružajući sklonište, njegu i terapije ljudima koji su tražili pomoć za bolesti i ozljede. Mnogi od tih samostana su bili smješteni u blizini termalnih izvora ili prirodnih ljekovitih

³ Planiranje razvoja zdravstveno-turističkih destinacija: Primjer Kvarnera: https://zavod.pgz.hr/pdf/35_dr.sc.Neven_IVANDIC-dr.sc.Ivo_KUNST-mr.sc.Neda_TELISMAN-KOSUTA.pdf stranica br. 419 (preuzeto: 7. svibnja 2024.)

resursa. Razvoj modernog zdravstvenog turizma započeo je u 18. i 19. stoljeću s početkom industrijalizacije i urbanizacije. U to vrijeme, lječilišta poput Batha u Engleskoj te Karlovy Varya u Češkoj postala su popularna destinacija za liječenje raznih bolesti i tegoba, posebno reumatskih oboljenja. Razvoj željezničke infrastrukture omogućio je lakši pristup tim destinacijama. U 19. stoljeću, razvoj moderne medicine i znanstvenih istraživanja dodatno je utjecao na razvoj zdravstvenog turizma. Terapije poput hidroterapije, fizioterapije i klimatoterapije postale su standardni tretmani u lječilištima diljem Europe. Početak organiziranih putovanja za liječenje bolesti odnosno klimatske terapije bile su popularne među europskim aristokratima i bogatijim slojevima društva. Tijekom 20. stoljeća, razvoj zdravstvenog turizma bilježi sve veći rast. Lječilišta diljem Europe i svijeta postala su popularna destinacija za oporavak nakon operacija, rehabilitaciju nakon ozljeda, za liječenje i prevenciju bolesti te za očuvanje zdravlja. Razvojem avionskog prometa i turizma pacijentima je omogućeno da iz udaljenih zemalja putuju u druge države radi pružanja kvalitetnijih usluga liječenja. Danas, zdravstveni turizam bilježi značajan rast i postaje važan segment globalnog turizma. Pacijenti putuju u inozemstvo ne samo radi medicinskih usluga, već i radi wellness programa, preventivnih pregleda i rehabilitacije. Digitalizacija i tehnološki napredak omogućuju lakši pristup informacijama i rezervacijama, čineći zdravstveni turizam sve dostupnijim i pristupačnijim. Razvoj zdravstvenog turizma oblikovan je kroz povijest širokim spektrom događaja i inovacija. Ključni trenuci poput otkrića ljekovitih svojstava termalnih izvora, razvoja modernih terapija i tehnologija, te globalizacije putovanja, oblikovali su sliku suvremenog zdravstvenog turizma. Utjecaj faktora poput ekonomije, tehnološkog napretka, demografije i promjena u zdravstvenom sustavu svake države odredili su razvoj zdravstvenog turizma na lokalnoj i globalnoj razini.

Hrvatska, poput Europe, ima dugu i bogatu tradiciju zdravstvenog turizma. Rimljani su ostavili neizbrisiv trag u razvoju zdravstvenog turizma na području današnje Hrvatske, koja je za vrijeme Rimskog Carstva bila podijeljena u tri provincije: Histria, Dalmatia i Panonia. Rimljani su cijenili ljekovita svojstva termalnih izvora, stoga su na tim područjima izgradili brojne terme koje su im služile za opuštanje i liječenje različitih bolesti. Najviše termi je bilo na području Panonije odnosno Slavonije od kojih su danas najpoznatije: Daruvarske (Aquae Balissae), Varaždinske (Aquae Iasae) te Krapinske toplice (Aquae vivae). Danas, ove toplice grade svoj ugled na temelju višestoljetne tradicije u liječenju termalnim izvorima te uvođenjem suvremenih medicinskih programa što im je omogućilo bolju dijagnostiku, praćenje pacijenata te pružanje personaliziranih usluga. Kada govorimo o razvoju zdravstvenog turizma u Hrvatskoj, ne smijemo izostaviti Opatiju koja je svoju slavu kao lječilište počela stjecati

sredinom 19. stoljeća. Prvi važan korak ka razvoju zdravstvenog turizma u Opatiji bila je izgradnja Vile Angioline 1844. godine. Vilu je sagradio riječki patricij Iginio Scarpa kao ljetnikovac koji je ugostio brojne povijesne ličnosti poput Austro-Ugarskog cara Franje Josipa, carice Marije Ane te bana Josipa Jelačića.⁴ Opatija se iz malog ribarskog grada razvila u svjetski poznato klimatsko lječilište. Službenu potvrdu o klimatskom lječilištu dobiva 1889. godine čime je dodatno potaknula razvoj infrastrukture i turizma. Impozantni imidž je privlačio tadašnju aristokraciju stoga u to doba nastaju brojne vile, hoteli, ljetnikovci, kupališta te parkovi.

⁴ Opatija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013.-2024. <https://www.enciklopedija.hr/članak/45205> (preuzeto: 9. svibnja 2024.)

3. Prirodna i resursna osnova otoka Lošinja za pružanje usluga zdravstvenog turizma

U nastavku će biti istraženo kako prirodne karakteristike otoka utječu na zdravlje i dobrobit posjetitelja, odnosno kako se raznolikost zdravstvenih usluga koje se nude na otoku integrira s prirodnim resursima kako bi se postigao maksimalan terapijski učinak. Također biti će istražena i uloga povijesti i tradicije otoka u oblikovanju njegove zdravstvene ponude kakvu danas poznajemo.

3.1 Opće karakteristike otoka Lošinja

Otok Lošinj, smješten u cresko-lošinjskoj otočnoj skupini unutar Kvarnerskog zaljeva, zauzima poseban položaj u kvarnerskom arhipelagu. Čitava otočna skupina, koja se proteže dužinom od 99 kilometara, obuhvaća ne samo Lošinj već i niz drugih otoka kao što su Cres, Unije, Ilovik, Susak i Vele Srakane, čineći ih važnim dijelom kvarnerske obale. Ti otoci, koji su nekad bili ključni dio pomorskog trgovačkog puta u antičko doba, danas su poznati kao prirodni most između Istre i Dalmacije. Geografski položaj otoka Lošinja na 45. stupnju sjeverne geografske širine čini ga jedinstvenim u smislu klime i prirodnih karakteristika. Odnosno blizina obale Hrvatske čini ga lako dostupnim turistima putem kopna, ali i preko mora. Njegova blizina drugim turističkim destinacijama poput Rijeke i Opatije dodatno povećava atraktivnost otoka. Suptropska zona u kojoj se otok nalazi doprinosi bogatstvu prirodnih ljekovitih činitelja, što ga čini iznimno pogodnim za razvoj zdravstvenog turizma. Oblik otoka je izdužen, s dužinom od 33 kilometra, dok je širina varijabilna - od 4,5 km u središnjem dijelu do svega 25 metara na ulazu u grad Mali Lošinj.⁵ Ova geografska raznolikost daje otoku njegov prepoznatljiv izgled i karakter, što dodatno privlači posjetitelje iz cijelog svijeta. Obala otoka Lošinja obiluje prirodnim ljepotama - razvedena je i bogata prirodnim lukama i uvalama koje pružaju prirodnu zaštitu od vjetrova. Šljunčane plaže dodatno obogaćuju obalu, nudeći posjetiteljima prekrasna mjesta za odmor i rekreaciju uz more. Najpoznatije plaže na otoku Lošinju su: Borik, Čikat, Valdarke te Artatore. Osim toga, Lošinj je poznat po svojoj bogatoj flori i fauni, što ga čini atraktivnim odredištem za ljubitelje prirode i ekoturizma. Razumijevanje geografskih i prirodnih karakteristika otoka Lošinja ključno je za razvoj turizma na ovom području. Povezanost s Mediteranom, jedinstvena klima te prirodne ljepote čine Lošinj izvanrednom

⁵ Službena stranica Visit Lošinj: Geografski položaj <https://www.visitlosinj.hr/si/geografski-polozaj.aspx> (preuzeto: 9. svibnja 2024.)

destinacijom za odmor i opuštanje, ali i za razvoj zdravstvenog turizma. Što se tiče stanovništva, Mali Lošinj prema popisu stanovništva iz 2021. godine ima 7565 stanovnika koji se tradicionalno bave ribolovom, poljoprivredom i turizmom čime doprinose gospodarskoj aktivnosti otoka.⁶ Aktivnosti na otoku Lošinju su raznolike i prilagođene različitim interesima posjetitelja. Osim uživanja u prekrasnim plažama i kristalno čistom moru, posjetitelji mogu istraživati brojne pješačke i biciklističke staze koje vode kroz netaknutu prirodu otoka. Najpoznatije staze na otoku su: Osorščica koja pruža najljepši pogled na otok s vrha Sv. Nikola, šetnica Ćunski te Put dupina koji pruža veliku vjerojatnost za susret s jatom dobrih dupina. Također za one željne adrenalina na raspolaganju su razni vodeni sportovi poput jedrenja, ronjenja te SUP-anja. Uz to Lošinj je poznat po svojoj bogatoj kulturnoj baštini, koja se očituje po brojnim muzejima, galerijama i kulturnim manifestacijama koje se održavaju tijekom cijele godine. Turizam igra ključnu ulogu u ekonomiji otoka Lošinja. Razvoj turističke infrastrukture kao što su hoteli, restorani, kampovi i privatni smještajni kapaciteti omogućili su otoku da postane popularna destinacija za odmor i rekreaciju. Otok je dobro povezan s kopnom i drugim obližnjim otocima. Glavna prometna veza s kopnom je trajektna linija koja povezuje luku Brestova na kopnu s lukom Porožina na otoku Cresu, odakle se putuje do Lošinja. Također postoji i druga trajektna linija kojom je moguće doći do Lošinja, a ona povezuje otok Krk (Valbiska) i otok Cres (Merag). Osim trajektnog prijevoza, na otok je moguće doći i putem katamaranskih linija koje povezuju Lošinj s Rijekom, Zadrom, Pulom te drugim obližnjim destinacijama duž jadranske obale.

3.2 Prirodni resursi otoka Lošinja

Otok Lošinj, smješten u srcu kvarnerskog arhipelaga Jadranskog mora, predstavlja pravu riznicu prirodnih resursa koji čine ovu destinaciju jedinstvenom i iznimno atraktivnom. Kroz analizu raznolikosti prirodnih resursa otoka Lošinja istražiti će se njihova važnost za turizam i održivi razvoj otoka ističući njihovu ulogu u privlačenju posjetitelja, njihovu ekonomsku važnost te potrebu za njihovim očuvanjem radi budućih generacija. **Klimatski uvjeti** su jedan od najvažnijih prirodnih resursa koji pogoduju razvoju turizma na otoku. S prosječno 2631 sunčanih sati godišnje ili oko 7,2 sunčanih sati dnevno, otok Lošinj uživa u obilju sunčanih

⁶ Grad Mali Lošinj: Mali Lošinj kao administrativno središte <https://www.mali-losinj.hr/o-otoku-losinju/mali-losinj-kao-administrativno-srediste/> (preuzeto: 9. svibnja 2024)

dana tijekom cijele godine.⁷ Blaga mediteranska klima s prosječnom godišnjom temperaturom od 15,6°C osigurava ugodne uvjete boravka i tijekom zimskih mjeseci, dok minimalne temperature rijetko padaju ispod nule. Topla morska struja koja se proteže uzduž obale otoka djeluje kao prirodni regulator temperature zraka, što rezultira malim dnevnim oscilacijama u temperaturama. Otok Lošinj je okružen toplom morskom strujom, koja uzduž obje strane otoka pruža blagu mediteransku klimu. Ova povoljna klima pogoduje uzgoju raznih citrusnih kultura poput naranče, mandarine i limuna, čiji grmovi krase čitav otok. Kontrolirana mikroklima koja je potaknuta toplom morskom strujom, čini Lošinj zelen i raskošan tijekom cijele godine. Raspored oborina tijekom godine ima značajan utjecaj na otočnu vegetaciju i okoliš. Prosječna godišnja količina oborina iznosi 928 mm, pri čemu se najveći broj oborina bilježi u listopadu s prosječno oko 117 mm, dok je srpanj najmanje kišovit mjesec s prosječno oko 29 mm.⁸ Obilje kiše pridonosi očuvanju bogatstva vegetacije i stvaranju zelenih i bujnih krajolika na otoku. Na otoku Lošinju prevladavaju vjetrovi bura i jugo, dok tijekom dana češće pušu tramuntana (zimi) i maestral (ljeti). Ovi vjetrovi su rijetko jaki, što stvara povoljne uvjete za različite aktivnosti na otvorenom poput šetnji, sportova na vodi i ostalih rekreativnih aktivnosti. Najugodniji period na otoku Lošinju je tijekom svibnja, lipnja, rujna i listopada kada su jutra i večeri svježija s ugodnim poslije popodnevim. Ovi klimatski uvjeti igraju ključnu ulogu u privlačenju turista i omogućuju im ugodan boravak na otoku Lošinju tijekom cijele godine.

More koje okružuje otok Lošinj predstavlja jedan od najdragocjenijih prirodnih resursa ovog otoka s obzirom na njegovu visoku kakvoću i prozirnost. Prosječna temperatura mora na otoku Lošinju varira tijekom godine, pružajući mogućnost za odvijanje različitih aktivnosti poput šetnje uz obalu tijekom zime te kupanja za vrijeme ljeta. U veljači, kada su temperature najniže, more na Lošinju ima prosječnu temperaturu od 11,8°C. To je razdoblje kada turistička sezona još nije u punom zamahu, ali je idealno za one koji preferiraju tišinu i spokoj. S druge strane, u kolovozu, kada su temperature najviše, prosječna temperatura mora doseže 23,6°C.⁹ Ovo je vrijeme kada otok Lošinj doživljava vrhunac turističke sezone, a more postaje privlačni prirodni resurs koji omogućava kupanje, ronjenje i razne vodene aktivnosti. Osim što pruža ugodno iskustvo za kupanje i rekreaciju, more na otoku Lošinju ima i značajan utjecaj na zdravstveni turizam. Topla morska struja koja obavija otok ima ljekovita svojstva koja se

⁷ Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja, Mali Lošinj, travanj 2013. godine, str. 24 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

⁸ Ibid., str. 25

⁹ Službena stranica Lječilišta Veli Lošinj: Lošinjski prirodni ljekoviti činitelji <https://www.ljeciliste-veli-losinj.hr/hrvatski/o-nama7/> (preuzeto 10. svibnja 2024)

koriste u terapijske svrhe. Blaga mediteranska klima zajedno s morskim zrakom s visokom koncentracijom joda i drugih minerala čini idealno okruženje za poboljšanje zdravlja dišnih puteva, kože i općeg stanja organizma. Ovaj prirodni resurs privlači posjetitelje koji traže terapiju ili oporavak od različitih zdravstvenih tegoba, stoga je on ključni element u oblikovanju zdravstvenog turizma na otoku.

Opskrbljivanje otoka Lošinja **pitkom vodom** vrši se iz Vranskog jezera na otoku Cresu što doprinosi održavanju vitalnosti i dobrobiti otoka. Vransko jezero, s kapacitetom od 200 milijuna m³ vode prepoznato je kao prva kategorija kakvoće vode koja je obogaćena mineralima koji doprinose njezinoj kvaliteti.¹⁰ Ova voda ima iznimnu prozirnost zahvaljujući filtraciji koja se odvija dok bujice vode prolaze kroz šljunčanu obalu. Učinkovita opskrba čistom pitkom vodom ključna je za razvoj i dobrobit otočja Cres-Lošinj posebice kada se veliki broj otoka i dalje bori s opskrbom pitke vode. Voda iz Vranskog jezera je visoke kvalitete bez prisutnosti onečišćenja što je rezultat netaknute i očuvane prirode na otocima.

Zrak u radnim prostorima, osobito u zgradama s klimatizacijom bez prirodnog ventiliranja, često je zagađen, što može rezultirati umorom, suhoćom kože i sluznica, kašljem, upalama očiju, smanjenom koncentracijom, glavoboljom i drugim problemima. Život u urbanim sredinama može pridonijeti porastu respiratornih bolesti poput astme i kroničnih bolesti dišnog sustava. Otok Lošinj poznat je po kvalitetnom zraku prvoklasne kategorije, optimalnoj vlažnosti te idealnoj prosječnoj godišnjoj temperaturi. Zrak na Lošinju obogaćen je raspršenim kapljicama eteričnih ulja, ljekovitog bilja i morske soli, što ga čini prirodnim ljekovitim aerosolom. Ljekoviti aerosol pomaže u ovlaživanju sluznice dišnih putova, širenju dišnih puteva i olakšava iskašljavanje, čime pruža olakšanje bez potrebe za medicinskim preparatima. Jedinstvena ljekovita kombinacija sastojaka u zraku Lošinja umiruje bronhije, smanjuje upalu, potiče prohodnost dišnih putova i olakšava iskašljavanje. Eterična ulja ljekovitog bilja ublažavaju upalu sluznice, dok čestice morske soli potiču čišćenje dišnih putova i razrjeđuju bronhalni sekret. Najnovija istraživanja pokazala su da boravak na otoku Lošinju može poboljšati plućne funkcije, a najbolji rezultati postižu se boravkom od tri tjedna ili duže.

Raznolikost **vegetacije** na otoku Lošinju pruža nevjerojatno bogatstvo biljnog svijeta koje istovremeno nudi i terapijske blagodati. Istraživanja profesora Haračića otkrivaju raznolikost biljnog svijeta na otočju Lošinja, s preko 1100 biljnih vrsta, od kojih je 939

¹⁰ Strateški dokument: Plan ukupnog razvoja Grada Mali Lošinj 2013.-2020., <http://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/PUR-Mali-Lošinj-2013.-2020..pdf> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

autohtonih vrsta. Impresivnih 230 biljnih vrsta smatra se ljekovitim biljem. Oko 80 vrsta egzotičnih biljaka kojih pronalazimo na otoku donešene su od strane poznatih lošinjskih kapetana i pomoraca odnosno s njihovih putovanja nakon kojih su ih zasadili u vrtovima oko svojih domova.¹¹ Ovo bogatstvo egzotičnog biljnog svijeta na Lošinju uključuje agave, meksičke kaktuse, palme, magnolije, limune, naranče, mandarine, eukaliptuse i mnoge druge vrste. Biljni svijet na Lošinju ima značajnu ulogu u formiranju mikroklimi i kvalitete otočnog aerosola. Otočje Lošinja krasi dvije zaštićene park-šume: Pod Javori u Velom Lošinju i Čikat u Malom Lošinju. Posebnost ovih borovih park-šuma leži u stoljetnom pozitivnom utjecaju na lokalnu klimu, pružajući obilje kisika, obogaćujući aerosol prirodnim mirisima te ublažujući utjecaj vjetra. Crnogorične šume su se od davnina smatrale idealnim mjestom za oporavak plućnih bolesnika, a razlog tome leži u prisutnosti eteričnog ulja bora koji obiluje ovim otočjem. Uz borove šume, ljekovite bilje koje raste uz šetnice i morsku obalu otoka također doprinosi ljekovitim svojstvima otočnog aerosola. Biljke poput kadulje, ružmarina, lavande, lovora, mirta, timijana i majčine dušice poznate su po svojim eteričnim uljima koja imaju protuupalna svojstva, smanjuju djelovanje stresa, pročišćavaju dišne puteve te smiruju kašalj. Otočani često koriste ova ljekovita bilja za liječenje različitih bolesti te ih uzgajaju u svojim vrtovima, što dodatno obogaćuje biljni svijet otoka Lošinja.

3.3 Razvoj zdravstvenog turizma na otoku Lošinju

Profesor Ambroz Haračić (1855.-1916.) predstavlja ključnu figuru u povijesti razvoja turizma na otoku Lošinju. U svojim ranim studentskim danima započeo je s meteorološkim promatranjima klime i vegetacije otoka kako bi znanstveno potkrijepio njihovu vezu. Njegova rana posvećenost i strast prema proučavanju otočke botanike i meteoroloških fenomena potaknula ga je na samoinicijativno provođenje mjesečnih mjerenja koja je redovito slao u Središnji meteorološki zavod gdje su objavljivana. Uz podršku Eugena Jelčića (1854.-1915.) koji je 1881. godine preuzeo Pomorsku školu na Lošinju, Haračić je dobio nove instrumente za mjerenja pomoću kojih je proširio svoja istraživanja. Rezultati njegovih mjerenja su se svakodnevno objavljivali u bečkim novinama te su tako privukli pozornost austrijskog balenologa dr. Conrada Clara, koji je tada tražio otok za klimatsko lječilište. Njegov sin je bolovao od šarlahtove difterije, stoga su se uputili na Lošinj kako bi se uvjerali u ljekovitost

¹¹ Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja, Mali Lošinj, travanj 2013. godine, str. 30 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

otoka temeljem Haračićevih spoznaja. Nakon što su tri tjedna proveli na otoku tijekom siječnja i veljače 1885. njegov se sin u potpunosti izliječio zahvaljujući blagotvornom učinku klime, a njegov otac se pobrinuo da stručna javnost sazna za ljekovitost Lošinja. To saznanje je dodatno povećalo interes za otokom, stoga na otok stiže dr. Leopold Schrötter von Kristellij koji se sam htio uvjeriti u ljekovitost otoka. Njegov dolazak na otok je označio novu eru u razvoju Lošinja kao destinacije zdravlja i oporavka zbog njegove potpore za osnutak Turističkog društva koje je djelovalo u Malom Lošinju. Fasciniran ljepotama mora i prirode otoka Lošinja, nadvojvoda Karl Stjepan, dodatno je potaknuo popularnost otoka među aristokracijom i imućnijim slojevima društva. Profesor Haračić, nadahnut uspjehom svojih istraživanja objavljuje značajnu studiju o malološinjskoj klimi 1886. godine. Ova studija je vrlo brzo privukla pozornost bečke javnosti i dodatno potaknula interes za razvoj otoka. Uslijedila su brojna putovanja liječnika i znanstvenika na Lošinj gdje je jednom prilikom profesor Haračić vodio grupu liječnika na obilazak Čikata na kojem su plaže i niska obala odmah sugerirale potencijal za turizam, no bila je očita jedna prepreka - otok je bio ogoljen. Inicijativu za rješavanje tog problema pokrenuo je Dr. Schrötter, koji je osigurao sredstva Društvu za pošumljavanje i uljepšavanje Malog Lošinja koje je zasadilo impresivne brojke sadnica borova i alejnih drveća.¹² Rezultat toga pothvata je prelijepa borova šuma koja je postala zaštitni znak uvale Čikat. Pored pošumljavanja, Društvo je uložilo značajne napore i u uređenje mnogobrojnih šetnica diljem otoka kako bi osigurali posjetiteljima ugodan boravak na otoku. S ciljem promocije otoka kao turističke destinacije izrađen je prvi turistički vodič 1888. godine pod nazivom "Die Insel Lussin mit den beiden Städten Lussingrande und Lussinpiccolo". Vodič su izradili Eugen Jelčić, P. Ghersa te dr. Schrötter te je on predstavljao značajan korak u promicanju otoka kao turističke destinacije i privlačenju posjetitelja.¹³ U kasnom 19. stoljeću pejzaž Lošinja počinje doživljavati značajne promjene. S porastom interesa za ovo područje na Lošinj su počeli dolaziti brojni pripadnici viših društvenih slojeva koji su kupovali kuće nekadašnjih poznatih lošinjskih kapetana. Novi vlasnici su ove kuće renovirali i prilagodili ih svojim potrebama, čime su stvorili novi sjaj povijesnim zdanjima. Nešto kasnije na otok stižu poduzetnici odnosno hotelijeri iz Austrije, Mađarske i Češke koji su prepoznali potencijal u obnovljenim kapetanskim kućama koje su prenamijenili u hotele, pansionere i lječilišta. Time su doprinijeli

¹² Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja, Mali Lošinj, travanj 2013. godine, str. 17 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

¹³ Državni hidrometeorološki zavod: Ambroz Haračić- homo universalis iz Malog Lošinja: https://meteo.hr/objave_najave_natjecaji.php?section=onn¶m=objave&el=zanimljivosti&daj=zn04122020 (preuzeto 10. svibnja 2024)

daljnjem razvoju turizma na Lošinju. Haračić je kasnije doživio izuzetno visoku pohvalu za svoj rad u području klimatologije upravo u godini kada Veliki i Mali Lošinj službeno postaju zimsko klimatsko lječilište, što je ozakonjeno u lipnju 1892. godine.¹⁴ Ovo povijesno proglašenje je rezultat temeljitih znanstvenih istraživanja i referata dr. Schröttera i dr. Clara, koji su se bazirali na Haračićeve dugogodišnje meteorološke podatke. Ovo priznanje nije samo nagrada za Haračićev trud i predanost, već i potvrda o važnosti njegovih istraživanja za medicinsku i znanstvenu zajednicu. Odluka o proglašenju Lošinja zimskim lječilištem označila je početak nove ere u razvoju turizma na ovom prekrasnom otoku.

¹⁴ Službena stranica Visit Lošinj: Ambroz Haračić <https://www.visitlošinj.hr/hr/ambroz-haracic.aspx> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

4. Osnovne determinante otoka Lošinja u sklopu zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam postaje sve značajniji oblik turizma koji privlači sve veći broj posjetitelja širom svijeta. Ovaj oblik turizma temelji se na pružanju različitih medicinskih usluga i terapija u kombinaciji s turističkim iskustvom, a njegova popularnost raste zbog povećane svijesti o važnosti zdravlja i blagostanja. U tom kontekstu, otok Lošinj predstavlja važnu destinaciju zdravstvenog turizma koja nudi bogatu ponudu zdravstvenih usluga, raznovrsnu smještajnu ponudu te atraktivne prirodne ljepote. Ovaj dio rada će istražiti osnovne determinante otoka Lošinja u sklopu zdravstvenog turizma, analizirajući ponudu zdravstvenih usluga, smještajnu ponudu, korisnike usluga zdravstvenog turizma te smjernice za daljnji razvoj ovog važnog turističkog oblika na otoku. Kroz detaljnu analizu ovih faktora, cilj je istaknuti potencijal otoka Lošinja kao destinacije zdravstvenog turizma te identificirati mogućnosti za unapređenje i daljnji razvoj ovog perspektivnog oblika turizma.

4.1 Ponuda zdravstvenih usluga na otoku Lošinj

Na otoku Lošinj ponuda zdravstvenih usluga predstavlja važan segment turističke ponude, pružajući posjetiteljima mogućnost da kombiniraju odmor s očuvanjem i unapređenjem zdravlja. Ova destinacija nudi raznolike zdravstvene usluge koje se temelje na tradiciji i suvremenim praksama, privlačeći tako posjetitelje koji traže oporavak, rekreaciju i poboljšanje zdravlja. U srcu zdravstvenog turizma na otoku Lošinj nalazi se "Lječilište Veli Lošinj". Lječilište Veli Lošinj predstavlja značajnu javnu zdravstvenu ustanovu čiji je osnivač Primorsko-goranska županija. Od 2004. godine, ova ustanova ima ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (HZZO), što omogućuje pružanje medicinskih usluga pod pokrićem obveznog zdravstvenog osiguranja. Povijest Lječilišta Veli Lošinj seže gotovo 130 godina unatrag. Svoje korijene vuče iz 1885. godine kada je nadvojvoda Karlo Stjepan Habsburg odabrao ovaj otok za svoj odmor, privučen ljepotom krajolika i povoljnim klimatskim uvjetima. Izgradnjom rezidencijalnog ljetnikovca poznatog kao vila "Wartsee" započela je era lječilišta na ovom području. Vila je 1889. godine prenamijenjena u klimatsko lječilište i bolnicu za dječje bolesti. Njegova reputacija kao lječilišta s dugom tradicijom i stručnim osobljem privlači brojne domaće i strane goste koji traže kvalitetnu medicinsku skrb i oporavak. U okviru Lječilišta Veli Lošinj nude se raznovrsni programi liječenja, prilagođeni potrebama pacijenata. Specijalizirani programi obuhvaćaju liječenje dišnih putova i astme, alergije te psorijaze, uz klasične rehabilitacijske programe za bolesti lokomotornog sustava i

neurološke poremećaje. *Programi za liječenje dišnih putova i astme* temelje se na prirodnom okruženju koje je bogato borovom šumom i mediteranskim biljkama, te čistom morskom zraku koji povoljno utječe na respiratorni sustav pacijenata. *Za liječenje alergija*, programi se fokusiraju na boravak u okolišu s visokokvalitetnim zrakom, bez prisutnosti alergena biljnog podrijetla u zraku. Blaga klima stimulira imunosti sustav tijela i pomaže u smanjenju upalnih procesa. *Program za liječenje psorijaze* koristi terapijske učinke mora i sunca kao glavnih čimbenika za medicinski oporavak. Ovaj program provodi se tijekom ljetne sezone, od lipnja do listopada, pružajući pacijentima potrebnu terapiju uz prirodne elemente.¹⁵ Gosti Lječilišta Veli Lošinj imaju priliku uživati u opuštajućem okruženju otoka dok koriste medicinske usluge pod nadzorom stručnjaka iz različitih medicinskih područja. Svi programi i tretmani prilagođeni su individualnim potrebama gostiju, nudeći im potpun i sveobuhvatan pristup zdravlju i blagostanju. Medicinski tim Lječilišta Veli Lošinj čine: dr.med. Ljubiša Postolović-specijalist fizikalne medicine i rehabilitacije, dr.med. Ana Ivekić Jambrošić-specijalist dermatologije i venerologije, dr.med. Ivana Jukić Soldičić-specijalist pulmologije, mag.med.techn Linda Lenac-glavna sestra, bacc.physioth Ivona Dumencić-voditelj fizikalne terapije.¹⁶

Jadranka grupa je pored Lječilišta Veli Lošinj vodeća kompanija koja ima značajan utjecaj na razvoj zdravstvenog turizma na Lošinju. Osnovana 1947. godine, Jadranka grupa je postala vodeće poduzeće na hotelsko-turističkoj sceni Kvarnera, a njezin doprinos zdravstvenom turizmu otoka Lošinja je od velikog značaja. Jadranka grupa posjeduje i upravlja brojnim objektima na otoku, uključujući hotele, vile, apartmane wellness i spa centre te kampove. Najpoznatiji objekti pod njihovim vodstvom su: hotel Bellevue, Boutique hotel Alhambra, wellness hotel Aurora te kamp Čikat.¹⁷ Njihova posvećenost pružanju visokokvalitetnih usluga gostima omogućila je unapređenje zdravstvenog turizma na otoku. Objekti poput hotela u wellness centrima nude raznovrsne tretmane i programe koji potiču zdravlje i oporavak gostiju. U wellness centrima se koriste eterična ulja biljaka koje se mogu pronaći na otoku, poput lavande, ružmarina i kadulje, kako bi se pružila opuštajuća i terapijska iskustva korisnicima. Gostima su na raspolaganju usluge poput: aromaterapije s lokalnim biljem, tretmani s morskom soli, biosaune, grijani bazeni s morskom vodom, detoksikacijski programi, parne kupelji, kromoterapija, fitness te liječnički pregledi po dogovoru. Svaki

¹⁵ Službena stranica Lječilišta Veli Lošinj: Programi liječenja https://www.ljeciliste-veli-losinj.hr/hrvatski/zdravstvene-usluge_26/programi_5/ (preuzeto 10. svibnja 2024.)

¹⁶ Službena stranica Lječilišta Veli Lošinj: Naš tim https://www.ljeciliste-veli-losinj.hr/hrvatski/detalji-zdravstvene-usluge_27/nas-tim1/ (preuzeto 10. svibnja 2024.)

¹⁷ Jadranka Grupa: <https://www.jadranka.hr/upoznajte-nas> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

wellness i spa centar nudi specifične tretmane i terapije koji su inspirirani prirodnom baštinom otoka Lošinja te pružaju gostima jedinstveno iskustvo koje reflektira lokalni identitet i tradiciju. Jadranka grupa aktivno promiče prirodne resurse otoka kroz svoje wellness programe i aktivnosti na otvorenom, potičući goste na uživanje u ljekovitim svojstvima okoliša. Kroz svoje dugogodišnje iskustvo i stručnost u turističkom polju, Jadranka grupa pridonosi podizanju svijesti o zdravstvenom turizmu te potiče kontinuirani razvoj ovog oblika turizma na otoku Lošnju. Njihova uloga kao ključnog dionika u turizmu otoka Lošinja omogućuje im da budu pokretači inovacija i poboljšanja u sektoru zdravstvenog turizma. Uz to, Jadranka grupa surađuje s lokalnim zdravstvenim ustanovama i stručnjacima kako bi osigurala najbolje moguće usluge gostima koji dolaze radi zdravstvenih tretmana i rehabilitacije. Njihova sinergija s lokalnom zajednicom i zdravstvenim sektorom doprinosi stvaranju cjelovite i učinkovite ponude zdravstvenog turizma na otoku Lošnju. Njihova uspješnost očituje se i u brojnim nagradama i priznanjima koje su ostvarili kroz svoje dugogodišnje poslovanje. S obzirom na rastući interes za zdravstveni turizam na otoku Lošnju, postoji potreba za daljnjim razvojem i unapređenjem ovog sektora. To uključuje kontinuirano ulaganje u medicinsku infrastrukturu, obrazovanje medicinskog osoblja, promociju zdravstvenih usluga na međunarodnom tržištu te razvoj inovativnih programa i paketa usluga prilagođenih potrebama suvremenih turista.

4.2 Analiza smještajne ponude na otoku Lošnju

Kao jedno od najatraktivnijih turističkih odredišta na hrvatskoj obali, otok Lošinj privlači posjetitelje svojom ljepotom i raznolikim sadržajem tijekom cijele godine. Jedan od ključnih elementa koji čini turističku ponudu ovog otoka jest smještajna infrastruktura koja udovoljava različitim potrebama i preferencijama gostiju. Analiza smještajne ponude otoka Lošinja ukazuje na prisutnost različitih vrsta smještaja, poput hotela, apartmana, vila, kampova te privatnih smještajnih jedinica. Analiza hotelskog smještaja otkriva visoku razinu udobnosti, kvalitetne usluge te bogatu ponudu sadržaja koja se nudi gostima. Hoteli na Lošnju privlače različite skupine ljudi, uključujući obitelji s djecom, parove, ali i goste koji traže wellness i spa odmor te ljubitelje aktivnog odmora. Sadržaji hotela na otoku Lošnju obično uključuju wellness i spa centre s raznovrsnim i inovativnim tretmanima za opuštanje i revitalizaciju, vanjske i unutarnje bazene, rasturane s bogatom gastronomskom ponudom lokalnih specijaliteta, teretane, sportske terene te aktivnosti za djecu. Na otoku Lošnju se prema podacima sa TZ Lošinj nalazi ukupno 13 hotela:

Tablica 1: Analiza hotelskog smještaja otoka Lošinja

Naziv hotela	Kategorizacija	Sezona poslovanja	Broj ležajeva
1. Boutique Hotel Alhambra	5*	Ožujak-Listopad	102
2. Family Hotel Vespera	4*	Travanj-Listopad	1025
3. Hotel Apoksiomen	4*	Svibanj-Listopad	50
4. Hotel Aurora	4*	Siječanj-Prosinac	784
5. Hotel Bellevue	5*	Ožujak-Studeni	420
6. Hotel Manora	4*	Ožujak-Studeni	101
7. Hotel Televrin	3*	Veljača-Prosinac	32
8. Hotel Vila Conte	3*	Travanj-Studeni	34
9. Mare Mare Suites	4*	Siječanj-Prosinac	20
10. Vila Diana	4*	Nije navedeno	Nije navedeno
11. Vila Hortensia	5*	Ožujak-Listopad	23
12. Vila Kredo	4*	Svibanj-Listopad	36
13. Vitality Hotel Punta	4*	Travanj-Listopad	987

Izvor: samostalna izrada autora prema podacima sa <https://www.visitlostinj.hr> (preuzeto: 7. svibnja 2024.)

Prema podacima iz tablice jasno možemo vidjeti da su hoteli na otoku visoke kategorizacije te da uvelike doprinose kvaliteti turističke ponude Lošinja: hoteli s pet zvjezdica čine 23,07% ponude, hoteli s četiri zvjezdice čak 69,23%, te hoteli s tri zvjezdice 7,69%. Posjetiteljima hotelske infrastrukture otoka su na raspolaganju visoki standardi usluga čime je osigurana njihova udobnost te zadovoljenje njihovih potreba. Također, kategorizacija je važna i za hotele jer im pomaže u promociji i pozicioniranju na nacionalnom i međunarodnom turističkom tržištu. Glavna turistička sezona na otoku Lošinju traje od proljeća do jeseni, s vrhuncem u ljetnim mjesecima što nam i dokazuju podaci navedeni u tablici. Kako bi se ublažila sezonalnost, mnogi hoteli razvijaju dodatne sadržaje poput kongresnih dvorana, unapređenje gastronomske i wellness ponude te aktivnosti na otvorenom koje mogu doprinijeti privlačenju turista tijekom cijele godine. Unatoč izazovima sezonalnosti, hoteli na otoku Lošinju imaju priliku iskoristiti bogatstvo prirodnih resursa, kulturne baštine i turističkog potencijala otoka kako bi privukli posjetitelje i izvan sezone te na taj način osigurali održivost poslovanja. Broj ležaja u hotelskoj ponudi Lošinja odražava opseg turističke infrastrukture otoka te njegovu sposobnost da zadovolji rastuću potražnju turista. Najveći broj ležaja nudi Family Hotel Vespera, potom Vitality Hotel Punta te Hotel Aurora. Na otoku Lošinju postoji 4 kampa koja

pružaju smještaj za posjetitelje željne bliskog kontakta s prirodom i autentičnim iskustvom kampiranja. Ovi kampovi smješteni su na atraktivnim lokacijama duž obale otoka, nudeći gostima priliku za opuštanje u mirnom okruženju te istovremeno pristup brojnim prirodnim ljepotama:

Tablica 2: Analiza smještaja u kampovima na otoku Lošinju

Naziv kampa	Kategorizacija	Sezona poslovanja	Broj uređenih parcela
Kamp Čikat	4*	Siječanj-Prosinac	727
Glamping Trasorka	3*	Svibanj-Listopad	10
Lošinj Glamping	4*	Siječanj-Prosinac	10
Poljana Camping Village Resort	4*	Ožujak-Studeni	500

Izvor: samostalna izrada autora prema podacima sa <https://www.visitlostinj.hr> (preuzeto: 7. svibnja 2024.)

Promatrajući tablicu koja pruža uvid u analizu kampova na Lošinju možemo zaključiti da je samo jedan kamp od postojeća četiri s kategorizacijom od tri zvjezdice, a preostala tri su kategorizacije četiri zvjezdice. U skladu sa sezonalnošću posluju kampovi Glamping Trasorka i Poljana Camping Village Resort, dok kamp Čikat i Lošinj Glamping posluju tijekom cijele godine. Najveći broj uređenih parcela nudi najpoznatiji kamp Čikat sa čak 58,30% od ukupnog broja uređenih parcela u kampovima. Svi kampovi na otoku Lošinju su opremljeni modernim sadržajima i uslugama koje osiguravaju udobnost i praktičnost gostima tijekom njihovog boravka. To uključuje uređene parcele za kampiranje s priključcima za struju i vodu, moderne sanitarije s toplom vodom, kamperske trgovine, restorane ili barove, dječja igrališta, sportske terene i druge sadržaje. Pored bogatih hotelskih smještaja i autentičnih kampova, privatni smještaj također predstavlja vrlo popularan oblik smještaja na otoku pružajući turistima fleksibilnost, ekonomičnost te odabir lokacije prema svojim potrebama. Detaljan popis privatnih smještaja nalazi se na službenim stranicama TZ Lošinja gdje turisti vrlo jednostavno mogu pronaći sve informacije o svim smještajima te odabrati koji im najviše odgovara prema lokaciji, kategorizaciji, kapacitetu i sadržajima te ga rezervirati.

Tablica 3. Turistički promet Grada Malog Lošinja prema smještajnim kapacitetima u 2023. godini te usporedba s 2022. godinom

Vrsta objekta	Broj noćenja 2023.	Broj noćenja Usporedba 2022.	Broj noćenja Indeks	Broj dolazaka 2023.	Broj dolazaka Usporedba 2022.	Broj dolazaka Indeks
Kampovi	866.564	907.589	95,48	108.679	112.342	96,74
Objekti u domaćinstvu	425.967	442.698	96,22	57.850	58.916	98,19
Hoteli	373.942	374.185	99,94	79.932	77.164	103,59
Nekomercijalni smještaj	316.340	331.662	95,38	18.057	18.782	96,14
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj (Druge vrste-skupina kampovi)	240.665	239.653	100,42	35.904	35.096	102,30
Objekti u OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	182	311	58,52	30	32	93,75
Ukupno	2.223.660	2.296.098	96,85	300.452	302.332	99,38

Izvor: tablica preuzeta sa TZ Lošinj (preuzeto: 7. svibnja 2024.)¹⁸

Analizom ostvarenog turističkog prometa prema smještajnim kapacitetima u 2022. i 2023. godini možemo zaključiti da su kampovi uvjerljivo najatraktivniji oblik smještaja na otoku, zatim slijede objekti u domaćinstvu odnosno privatni smještaj te potom hoteli. Broj noćenja u kampovima je u 2023. godini iznosio 38,97% od ukupnog broja ostvarenih noćenja, isto tako možemo uočiti blagi pad broja noćenja u 2023. od 4,52 postotna boda s usporednom 2022. godinom. Objekti u domaćinstvu su u 2023. godini ostvarili 19,16% od ukupnog broja noćenja, dok su hoteli ostvarili 16,81%. Ukupan broj noćenja se u 2023. godini smanjio za 3,15 postotna boda s obzirom na 2022. godinu. Promatrajući broj turističkih dolazaka prema smještajnim kapacitetima vidimo da su kampovi vodeći kao i kod broja noćenja, no zatim slijede hoteli pa potom objekti u domaćinstvu. Broj dolazaka u kampovima, objektima u domaćinstvu, nekomercijalnom smještaju te objektima u OPG-u je u 2023. blago pao uspoređujući sa 2022. godinom. Dok je broj dolazaka u hotelima u 2023. je povećan za 3,59 postotna boda, a u ostalim

¹⁸ Službena stranica Visit Lošinj: Statistika, <https://www.visitlošinj.hr/hr/statistika.aspx> (preuzeto 9. svibnja 2024.)

ugostiteljskim objektima za smještaj za 2,30 postotna boda u odnosu na 2022. godinu. Općenito gledano, možemo uočiti blagi pad i u broju turističkih dolazaka i broju noćenja u 2023. s usporednom 2022. godinom.

4.3 Korisnici usluga zdravstvenog turizma na Lošinju

Korisnici zdravstvenih usluga na otoku Lošinju obuhvaćaju raznoliku skupinu ljudi s različitim zdravstvenim potrebama i preferencijama. Otok je poznat po svojim povoljnim klimatskim uvjetima, čistom zraku, čistom moru te obilju sunca i prirodnih resursa koji pružaju različite mogućnosti za liječenje i oporavak. Povijest otoka kao poznatog zdravstvenog odredišta datira još iz 19. stoljeća kada su se prvi koraci u razvoju zdravstvenog turizma na Lošinju počeli događati. Profesor Ambroz Haračić bio je ključna figura u tom procesu, a njegova istraživanja klimatskih uvjeta otoka postavila su temelje za budući razvoj zdravstvenih ustanova. U prošlosti su korisnici zdravstvenog turizma bili uglavnom aristokracija i bogati trgovci koji su tijekom svog liječenja na otoku boravili u luksuznim vilama. Lošinj je tada bio popularno lječilište i za djecu: prva lječilišna ustanova na otoku bila je Maria-Amalya Asyl, morsko oporavilište grada Beča za škrofulozne i tuberkulozne djevojčice, koje je 1892. u Velom Lošinju utemeljila barunica Adolfine Hasslinger i predala na upravljanje Sestrama milosrdnicama od sedam žalosti. Rezultati oporavka djevojčica bili su impresivni: čak 73% ih je potpuno ozdravilo, 17% se dobro oporavilo, 3% se počelo oporavljati, a kod samo 2% nije bilo učinka.¹⁹ Danas, korisnici zdravstvenih usluga na otoku Lošinju uključuju lokalno stanovništvo raznolike životne dobi koje traži olakšanje od različitih zdravstvenih tegoba kao što su respiratorni problemi, alergije, kožne bolesti, oštećenja lokomotornog sustava te stres. Otok je poznat po svojoj specifičnoj mikroklimi koja blagotvorno djeluje na dišne organe, a terapijsko djelovanje borovih šuma i mediteranske vegetacije dodatno pridonosi oporavku i liječenju. Osim lokalnog stanovništva, Lošinj privlači i posjetitelje iz drugih dijelova Hrvatske i svijeta koji dolaze u potrazi za alternativnim metodama liječenja i prirodnim terapijama. Mnogi se odlučuju za boravak na otoku radi iskustva ljekovitih učinaka mediteranske klime i mora, ali i zbog tradicije zdravstvenog turizma koja seže duboko u povijest otoka. Povijest i tradicija korisnicima pružaju osjećaj povjerenja i ugleda u kvalitetu zdravstvenih usluga na otoku. U skladu s tim, na otoku su se razvile brojne zdravstvene ustanove koje nude širok

¹⁹ Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja, Mali Lošinj, travanj 2013. godine, str. 20 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

spektar usluga prilagođenih različitim potrebama korisnika. Fizikalna terapija, aromaterapija, talasoterapija te druge komplementarne metode liječenja samo su neke od opcija koje su dostupne korisnicima zdravstvenih usluga na otoku Lošinju. Turisti koji posjećuju otok također mogu biti korisnici zdravstvenih usluga iz različitih razloga. Neki od njih ciljano dolaze radi opuštanja i wellnesa ili liječenja bolesti te koriste usluge spa centara hotela, dok drugi mogu imati potrebu za medicinskom pomoći tijekom svog boravka. U tom slučaju, mogu se obratiti domu zdravlja ili specijalističkim ordinacijama. Dakle, korisnici zdravstvenih usluga na otoku Lošinju predstavljaju raznoliku skupinu ljudi s različitim potrebama i interesima. Otok nudi raznolike mogućnosti za poboljšanje zdravlja i blagostanja, ističući se kao destinacija koja spaja ljepotu prirode s visokokvalitetnom medicinskom skrbi i wellness ponudom.

4.4 Smjernice za budući razvoj i unapređenje zdravstvenog turizma na otoku Lošinju

Zdravstveni turizam predstavlja jedan od najznačajnijih proizvoda otoka Lošinja zahvaljujući svojim prirodnim ljepotama i zdravstvenim resursima stoga je Lošinj idealno je mjesto za daljnji razvoj ovog oblika turizma. Kako bi se iskoristile sve prednosti koje otok nudi, potrebno je definirati smjernice za budući razvoj i unapređenje zdravstvenog turizma. Te smjernice će pomoći u postizanju konkurentnosti, održivosti i visokog standarda usluga koji privlače posjetitelje iz cijelog svijeta. Kako bi destinacija bila sposobna što bolje reagirati na novonastale promjene na turističkom tržištu osmišljen je model koncepcije razvoja s ciljem optimalizacije poslovanja i ostvarenja konkurentnosti. Ovaj model sastoji se od četiri dijela: koncepcija razvoja, strategija razvoja, sustav razvoja te poslovna politika.²⁰ Koncepcija razvoja predstavlja pisani dokument koji daje smjernice za razvoj te se sastoji od tri dijela: analize sadašnjeg stanja, cilja te strategije razvoja. S obzirom na rastući trend zdravstvenog turizma, važno je usmjeriti napore na razvoj inovativnih i održivih rješenja koja će zadovoljiti potrebe modernih korisnika. Uvođenje novih tehnologija, unapređenje postojećih kapaciteta i kontinuirano obrazovanje stručnog kadra ključni su faktori za postizanje uspjeha. Također, suradnja s lokalnom zajednicom i integracija lokalnih resursa u turističku ponudu igraju važnu ulogu u održivom razvoju ovog sektora. Razmatranje ekoloških aspekata i očuvanje prirodnih resursa nužni su za dugoročno održavanje atraktivnosti otoka kao zdravstvene destinacije. S obzirom na globalne trendove i promjene u ponašanju potrošača, potrebno je uskladiti ponudu

²⁰ Stipanović, C.: *Koncepcija i strategija razvoja u turizmu - Sustav i poslovna politika*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji, 2006., str 21.

s očekivanjima suvremenih turista koji traže kvalitetne i personalizirane usluge. Ovaj dio rada će se usredotočiti na analizu smjernica koje će omogućiti daljnji razvoj i unapređenje zdravstvenog turizma na Lošinju, oslanjajući se na najnovije podatke i strategije iz dostupne literature kako bi se osigurao sveobuhvatan i održiv pristup razvoju zdravstvenog turizma.

Grad Mali Lošinj svoj razvoj planira kroz slijedeća četiri strateška cilja: ²¹

1. Gospodarski razvoj
2. Održivi razvoj
3. Zaštita okoliša
4. Razvoj ljudskih potencijala

Kroz gospodarski razvoj cilj je unaprijediti razvoj turizma pomoću: razvoja novih oblika turizma, izgradnje turističkih infrastruktura, edukacije zaposlenih u turizmu te promocije turističkih sadržaja. Održivi razvoj Lošinja se odnosi na unapređenje infrastrukture, sportskih objekta te zdravstva kroz izgradnju novih objekta ili uređenje postojećih. Strateški cilj zaštite okoliša potiče razvoj i primjenu obnovljivih izvora energije kako bi se zaštitio okoliš i očuvala bogata prirodna baština kojom otok raspolaže. Zatim razvoj ljudskih potencijala kako mu i samo ime govori nastoji unaprijediti znanja i vještine kadrova koji obavljaju poslove na otoku. Na temelju postavljenih strateških ciljeva, definirani su projekti i projektne ideje kojima će se osigurati realizacija zadanih ciljeva. U nastavku se nalazi pregled nekoliko projekata kojima se želi unaprijediti razvoj zdravstvenog turizma na otoku, a koji su nastali u suradnji Grada Malog Lošinja i tvrtki s područja otoka:

Tablica 4. Pregled projekata na području otoka Lošinja

Nositelj projekta	Naziv projekta	Vrijednost projekta u kunama	Status projekta-razdoblje provedbe
Jadranka d.d. Mali Lošinj	Uvala Čikat-izgradnja centra zdravstvenog turizma s luksuznim vilama i eko naseljem	318.000.000 kn	Nije spreman
Jadranka d.d. Mali Lošinj	Lošinj-centar medicinskog turizma	58.000.000 kn	Nije spreman, u planu 2014.-2015.

²¹ Strateški dokument: Plan ukupnog razvoja Grada Mali Lošinj 2013.-2020., <http://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/PUR-Mali-Lošinj-2013.-2020..pdf> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

Jadranka kampovi d.o.o.	Kamp Čikat "vrtovi sunca i zdravlja"	18.750.000 kn	Spreman-izrađena većina dokumentacije, realizacija 2013.-2014.
Jadranka kampovi d.o.o.	Izgradnja bazenskog kompleksa za zimski turizam u kampu Čikat	15.000.000 kn	U tijeku izrada projektne dokumentacije za ishodovanje lokacijske dozvole-2013.
Jadranka d.d.	Izgradnja klinike u hotelu Čikat	60.000.000 kn	Izrađena investicijska studija 2015.
Jadranka hoteli d.o.o.	Rekonstrukcija vila Hortenzija/Diana	11.250.000 kn	Nije spreman u planu 2014.-2015.
Lječilište Veli Lošinj	Lječilišni centar Veli Lošinj	110.000.000 kn	Priprema u tijeku

Izvor: samostalna izrada autora prema strateškom dokumentu: Plan ukupnog razvoja Grada Mali Lošinj 2013.-2020., <http://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/PUR-Mali-Lošinj-2013.-2020..pdf> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

Navedena tablica nam ukazuje na ključne informacije o planiranim projektima na otoku Lošinj, uključujući nositelje i nazive projekta, njihove financijske vrijednosti te status svakog projekta. Promatrajući tablicu možemo uočiti značajnu aktivnost Jadranka grupe koja je nositelj najvećeg broja projekata. Kroz svoje projekte, Jadranka grupa ima ključnu ulogu u oblikovanju i razvoju budućnosti Lošinja zbog značajnih aktivnih ulaganja. Poput Jadranka grupe, Lječilište Veli Lošinj također ima za cilj unapređenje zdravstvenih i wellness usluga kroz ulaganja u modernizaciju samog lječilišta kao vodećeg nositelja zdravstvenog turizma na otoku. Modernizacija Lječilišta planirana je kroz smanjenje smještajnih jedinica sa 220 ležaja na 150 ležaja uz povećanje standarda i izgradnju novih kapaciteta kategorije 4*, izgradnju novih lječilišno-terapijskih sadržaja te uređenje vanjskih sadržaja koji služe za provođenje terapija.²² Neki od navedenih projekata tada još nisu bili spremni za provedbu dok su neki bili u visokoj fazi spremnosti. Danas, analizom dostupne literature nije poznato jesu li svi navedeni projekti uspješno provedeni.

²² Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinskog otočja, Mali Lošinj, travanj 2013. godine, str. 57 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

Najnovija dostupna strategija razvoja turizma Malog Lošinja je definirala primarne turističke proizvode u skladu sa kapacitetima i financijskim sredstvima: sunce i more, aktivni odmor te wellbeing.²³

Tablica 5. Pregled razvoja wellbeing turističkog proizvoda

Ključna postojeća infrastruktura	Ciljevi proizvoda
<ul style="list-style-type: none"> • autentična i netaknuta priroda • postojeći <i>wellness & spa</i> centri u sklopu smještajnih objekata • Lječilište Veli Lošinj • miomirisni otočki vrt sa stazama i drugom infrastrukturom 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Smanjenje utjecaja sezonalnosti 2. Razvoj prepoznatljivosti kao ekološki očuvane destinacije 3. Disperzija turističkog prometa u dijelove destinacije koji nisu prethodno prepoznati 4. Ostvarivanje rasta vanpansionske potrošnje i potrošnje u destinaciji 5. Kreacija proizvoda više vrijednosti 6. Poboljšanje ključnih pokazatelja poslovanja smještajnih objekata
Ključna potrebna infrastruktura	Ključni faktori uspjeha
<ul style="list-style-type: none"> • smještajni kapaciteti više i visoke kategorije prilagođeni segmentu potražnje i <i>wellness & spa</i> uslugama koje se pružaju u sklopu objekta • centar za posjetitelje u kojem se interpretira bogatstvo flore i povoljnog učinka na zdravlje čovjeka • pješačke staze i označeni putevi do lokacija na kojima je moguće doživjeti blagodati prirode destinacije 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osmišljavanje atraktivnih wellbeing programa (recharge, detox, stress relief...) 2. Očuvanje autentičnog wellbeing osjećaja u destinaciji 3. Razvoj drugih komponenti lanca vrijednosti u smjeru wellbeing doživljaja-smještajni kapaciteti, gastronomija, atrakcije i dr. 4. Kvaliteta ljudskih resursa i stručnost pri provođenju programa 5. Pozicioniranje destinacije kao wellbeing odredišta

Izvor: preuzeto sa Horwath HTL: Strategija razvoja turizma: Mali Lošinj i Cres, Dalibor Cvitković – direktor Turističke zajednice Grada Malog Lošinja, ožujak 2021. godine <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2021/03/009-TOCKA-7.-DNEVNOG-REDA-STRATEGIJA-RAZVOJA-TURIZAMA-MALI-LOSINJ-I-CRES.pdf> (preuzeto 11. svibnja 2024.)

²³ Horwath HTL: Strategija razvoja turizma: Mali Lošinj i Cres, Dalibor Cvitković – direktor Turističke zajednice Grada Malog Lošinja, ožujak 2021. godine <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2021/03/009-TOCKA-7.-DNEVNOG-REDA-STRATEGIJA-RAZVOJA-TURIZAMA-MALI-LOSINJ-I-CRES.pdf> (preuzeto 11. svibnja 2024.)

Wellbeing na otoku Lošinju ima značajan potencijal za daljnji rast i razvoj. Sinergija prirodnih ljepota, vrhunske infrastrukture i posvećenosti kvaliteti usluge ključni su elementi koji će omogućiti Lošinju da zadrži svoju poziciju kao vodeća destinacija za wellbeing turizam u regiji i šire. Kroz strateški pristup i kontinuirano ulaganje u razvoj, Lošinj može nastaviti privlačiti posjetitelje koji traže jedinstveno iskustvo opuštanja, revitalizacije i cjelokupne dobrobiti. Ciljna tržišta na koje se fokusira ova strategija se dijele na primarna (Slovenija, Austrija, Italija i Njemačka) i sekundarna (Hrvatska, Češka, Mađarska, Skandinavija, Beneluks i SAD). Vremenski period na koji se odnose smjernice razvoja su pred i posezona s ciljem da se razvije cjelogodišnji turistički proizvod.

5. Zaključak

Otok Lošinj je povijesno priznata lječilišna destinacija koja koristi blagotvorne klimatske uvjete, čisti zrak, more i bujnu vegetaciju za liječenje i oporavak gostiju. Dugogodišnja tradicija zdravstvenog turizma na Lošinj, datira iz vremena kada je otok bio prepoznat kao lječilište za Austro-Ugarsku aristokraciju, temelj je današnjeg uspješnog razvoja zdravstvenog turizma. Značajan doprinos razvoju zdravstvenog turizma dao je profesor Ambroz Haračić koji je zbog svojih ustrajnih i dugogodišnjih znanstvenih praćenja lošinjske klime doveo do službene potvrde o zimskom klimatskom lječilištu 1892. godine. Povijesna baština otoka daje dodatnu vrijednost zdravstveno-turističkoj ponudi otoka, čineći ga privlačnim za turiste koji traže autentično i kvalitetno iskustvo. Tijekom posljednjih godina razvijeni su moderni wellness i spa centri, specijalizirani terapijski programi za liječenje raznih respiratornih, dermatoloških i reumatskih oboljenja, te širok spektar sportsko-rekreacijskih aktivnosti. Ovi programi nisu samo terapijski već i preventivni, što dodatno povećava njihov značaj. Ključne ustanove, kao što su lječilišta, hoteli i zdravstveni centri, kontinuirano rade na unapređenju kvalitete usluga i usklađivanju s međunarodnim standardima, čime se dodatno povećava atraktivnost destinacije. Jedinstveni spoj prirodnih blagodati i visokokvalitetnih zdravstvenih usluga osiguravaju visoku razinu zadovoljstva korisnika što čini Lošinj jednu od vodećih destinacija zdravstvenog turizma u Hrvatskoj, ali i šire. Osim što zdravstveni turizam na Lošinj koristi blagodati prirodnih resursa u liječenju, ključan je i za lokalnu zajednicu i njezin razvoj. Razvoj ovoga oblika turizma donosi značajne ekonomske koristi koje uključuju veliki broj radnih mjesta, poticanje razvoja ugostiteljstva, trgovine i poljoprivrede te općenito govoreći generiranje prihoda. Posebno se ističe doprinos zdravstvenog turizma u produženju turističke sezone, što rezultira stabilnijim i održivijim gospodarskim razvojem otoka. Gledajući u budućnost, Lošinj ima veliki potencijal za daljnji rast i razvoj zdravstvenog turizma. Ključne strategije bi trebale uključivati kontinuirana ulaganja u modernizaciju infrastrukture, razvoj novih terapijskih programa, jačanje međunarodne promocije te suradnju s globalnim zdravstvenim ustanovama koje mogu dodatno unaprijediti prepoznatljivost Lošinja. Uvođenje inovativnih terapijskih metoda i programa također može privući nove korisnike i zadržati postojeće, čime se osigurava dugoročna konkurentnost otoka na globalnom turističkom tržištu.

Literatura

Andrijašević, Mirna, and Mato Bartoluci. "Uloga wellnessa u suvremenom turizmu / the role of wellness in contemporary tourism." *Acta Turistica* 16, no. 2 (2004): 125

Državni hidrometeorološki zavod: *Ambroz Haračić- homo universalis iz Malog Lošinja*. https://meteo.hr/objave_najave_natjecaji.php?section=onn¶m=objave&el=zanimljivosti&daj=zn04122020 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

„Geografski položaj“ *Službena stranica Visit Lošinj*. <https://www.visitlošinj.hr/si/geografski-polozej.aspx> (preuzeto 9. svibnja 2024.)

Grad Mali Lošinj - Jadranka d.d. - Turistička zajednica Grada Malog Lošinja: Ljekoviti otok Lošinj, "Zdravstveni turizam i prirodni ljekoviti činitelji lošinjskog otočja", Mali Lošinj, travanj 2013. godine, stranica br. 24 (preuzeto 10. svibnja 2024.)

Grad Mali Lošinj. Strateški dokument: *Plan ukupnog razvoja Grada Mali Lošinj 2013.-2020.*, <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2015/03/PUR-Mali-Lošinj-2013.-2020..pdf> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

„Horwath HTL“ : *Strategija razvoja turizma: Mali Lošinj i Cres*, Dalibor Cvitković – direktor Turističke zajednice Grada Malog Lošinja, ožujak 2021. godine <https://www.mali-losinj.hr/wp-content/uploads/2021/03/009-TOCKA-7.-DNEVNOG-REDA-STRATEGIJA-RAZVOJA-TURIZAMA-MALI-LOSINJ-I-CRES.pdf> (preuzeto 11. svibnja 2024.)

Ivandić, Neven, Ivo Kunst, i Neda Telišman-Košuta. "Planiranje razvoja zdravstveno-turističkih destinacija: Primjer Kvarnera." stranica br. 419. https://zavod.pgz.hr/pdf/35_dr.sc.Neven_IVANDIC-dr.sc.Ivo_KUNST-mr.sc.Neda_TELISMAN-KOSUTA.pdf . (preuzeto 7. svibnja 2024.)

„Jadranka grupa“: *Jadranka Grupa - Upoznajte nas*. <https://www.jadranka.hr/upoznajte-nas> (preuzeto 10. svibnja 2024.)

“Lječilište Veli Lošinj.” *Lječilište Veli Lošinj*. https://www.ljeciliste-veli-losinj.hr/hrvatski/naslovnica_1/. (preuzeto 10. svibnja 2024.)

“Mali Lošinj Kao Administrativno Središte - Grad Mali Lošinj,” Grad Mali Lošinj, 2023, <https://www.mali-losinj.hr/o-otoku-losinju/mali-losinj-kao-administrativno-srediste/>. (preuzeto 9. Svibnja 2024.)

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske. “Zdravstveni Turizam,” [zdravlje.gov.hr, https://zdravlje.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/5532](https://zdravlje.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/5532).

Opatija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013.-2024. <https://www.enciklopedija.hr/članak/45205>

„Statistika“ *Službena stranica Visit Lošinj*: <https://www.visitlosinj.hr/hr/statistika.aspx> (preuzeto 9. svibnja 2024.)

Stipanović, C.: *Koncepcija i strategija razvoja u turizmu - Sustav i poslovna politika*, Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji, 2006., stranica 21.

Popis ilustracija

Tablica 1.	Analiza hotelskog smještaja otoka Lošinja	18
Tablica 2.	Analiza smještaja u kampovima na otoku Lošinju	19
Tablica 3.	Turistički promet Grada Malog Lošinja prema smještajnim kapacitetima u 2023. godini te usporedba s 2022. godinom	20
Tablica 4.	Pregled projekata na području otoka Lošinja	23
Tablica 5.	Pregled razvoja wellbeing turističkog proizvoda	25